

מפניני הפרשה - מאמר

אפילו אם רק מזוזה קבועה בפתח

בפרשתנו יש פסוקים ובהם ציווי המורה לנו לאבד מהארץ כל זכר לעבודה זרה: "אֶבֶד תִּאבְדוּן אֶת כָּל הַמִּקְלוֹת אֲשֶׁר עָבַדוּ שָׁם הַגּוֹיִם... וְנִתְצַתְּם אֶת מִזְבְּחֵיהֶם וְשִׁפְרֵיהֶם אֶת מִצְבְּתָם וְאִשְׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּ בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאֶבְדְּתֶם אֶת שְׁמֵם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא" (פרק יד) ובהמשך כתוב: "לֹא תִעֲשׂוּן בְּן לֵה' אֱלֹהִים". כתב הרמב"ן ע"פ מסכת מכות: "...אוהרה למוחק את השם..." כלומר יש איסור מהתורה למחוק הלילה שם משמות הקודש.

ודין נוסף יש בפרשה: אם עיר שלומה בישראל עבדה עבודה זרה, דנים אותה בדין "עיר הנדחת". עובדי העבודה הזרה מומתים כדין כל עובד עבודה זרה, אבל גם העיר עצמה נשרפת: "ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלוקך, והייתה תל עולם לא תבנה עוד".

אומנם למעשה, שנינו ברייתא במסכת סנהדרין ע"א. ש"עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות. מודע? כשיטת רבי אליעזר משום שכל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת אינה נשרפת, שהרי אסור לשרוף מזוזה ולאבד את שמות הקודש שבה. אם כן עובדי העבודה זרה ידונו כיהודים, והעיר תינצל. וכתב רש"י: "וכל שכן אחד מן החומשים, או ספר מכל הנביאים".

הבה נתונן בדין זה וננסה להפיק את ליקונו. אמרו רבותינו שבמדרש תנחומא פרשת פקודי שהאדם הוא כעולם שלם, וכמו שאמרו חז"ל במסכת נדרים לב: "ואמר רמי בר אבא, מאי דכתיב: עיר קטנה ואנשים וגו'? עיר קטנה - זה הגוף, ואנשים בה מעט - אלו אברים, ובא אליה מלך גדול וסכב אותה - זה יצר הרע, ובנה עליה מצודים והרמים - אלו עונות...".

אם כן, נניח שאיתרנו באדם - אצל תלמיד או אצל קרוב, אצל מוכר או זר הלילה תכונה שלילית, ועוד אחת, ואפילו רוב תכונותיו שליליות, והנטייה לפסלו מכל וכל, לדהותו כליל, להסתייג ממנו באופן מוחלט. אזי נזכור שאם יש בכל העיר מזוזה אחת, ואפילו אם קבועה היא בית עובד עבודה זרה. אם נמצא בה ספר קודש אחד, וכבר נעצר התהליך. אין דהיה גרפת, אין שלילה מוחלטת. אלא דנים כל אדם לגופו, ותו לא. וכך גם באדם: אם יש בו קרן אורה, וכבר יש תקוה. והרי כבר אמרו חז"ל במסכת חגיגה דף כז: שגם ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון. אדרבא, תאתר את הליקויים, תצביע עליהם ותוקיעם, אך אל תשלול באופן סוף. כמה נפלא!

נזכיר את פירושו של ה"שפת אמת" זצ"ל על הוראת המשנה: "הווי דן את כל האדם לכף זכות" - גם אם איתרת בו נקודת חובה, היסרון והשחיתה, אל תשלול את כולו אופן גורף. את כל האדם - תדון לזכות, אומנם את הביקורת - תמקד! כך ורק כך, תוכל להביא לתיקון. שהרי אם כולו שחור משחור, מה יועיל אם יתקן דבר זה או אחר. אבל אם נפלא הוא וטוב, רק פרט אחד או כמה פרטים מעיבים על השלימות, כדאי לתקנו, אפשרי ואף קל! כמו המדרש על אותו שר שהראה לו המלך פנים זועפות. נהרד: מי יודע איזו עוולה נמצאה בו. אמר לו המלך: "הולצתך נשתרבה החוצה", ונרגע. סידר עצמו כהלכה, והמלך האיר לו פניו...

נרכוש נקודת מבט זו, והיא תעזור לנו בכלל בחיים ובפרט לקראת הימים הנוראים בהם נתייצב למשפט. ונמען: גם אם מלאי עוון אנו ודברים רבים זקוקים בנו לתיקון, אבל הרי "מזוזה" קבועה בפתחנו. אין לדון אותנו באופן גורף לחובה... אם כך נתייחס אנו לזולת, נוכל לבקש שיתייחסו גם אלינו כן!

בין אדם לחבירו

למדנו שיש פעמים שבהם מותר לפי ההלכה לשמוע דברי דעות שאינם נוגעים לשומע או למישהו ממכריו. לדוגמא: כאשר המספר מרגיש צורך לבטא את כעסו או את תסכולו כדי להקל על מצוקתו הרגשית, הרי זה מעשה של חסד כששומעים אותו ומגלים הבנה לרגשותיו.

אולם במקרה זה יש לשמור שהמספר לא יסטה מהנושא ולא יגרר ללא צורך להטלת דופי בתכונותיו של מי שהוא סבור שרע לו. כמו כן על השומע - במקרה כזה - להיזהר שלא לקבל כעובדות את הדברים הנאמרים.

שואל ומשיב

שאלה: מהו מעמדו של ראש הודש בתורה?

תשובה: ראש הודש נמנה בתורה יחד עם שאר המועדים שמקריבים בהם קרבנות מוסף לכבוד קדושת היום. ולמדו חכמים שגם ראש הודש נקרא מועד (פסחים עז, א). והיו תוקעים בו בחצוצרות, כמובא בחומש במדבר פרק י' פסוק י'. ומפני קדושתו של ראש הודש, היו רגילים להקביל בו את פני הרב, כפי שנוהגים בשבת לומר לרב 'שבת שלום', וכן היו נוהגים לערוך בו סעודות כמובא בשמואל א' כ'.

בימיו מופלא נאמר בתורה על השעיר שהקריבו בראש הודש, שהוא "לְהַטֹּאת לַה'". ויסוד העניין מובאר במסכת חולין ס: שבתחילה ברא הקב"ה שני מאורות גדולים, השמש והירח, אלא שבאה הלכנה וטענה לפני רבוננו של עולם, איך אפשר ששני מלכים ישמשו בכתר אחד. בכונתה היה שיקטין ה' את השמש כדי שתמלוך היא לבדה. אולם אמר הקב"ה ללכנה: "לכי ומעטי את עצמך". אמרה לפניו: "לפי שאמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי?" ניהם אותה ה' בזה שישיראל ימנו על פיה את החודשים, וגם הצדיקים יקראו על שמה, ולא התנחמה. "אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעמתי את הירח", ולכן נאמר "וּשְׁעִיר עִזִּים אֶקֶד לְהַטֹּאת לַה'" (במדבר כה, טו).

ועניין זה עמוק מאוד, ובפשטות אפשר לומר שמייעוט הלכנה מבטא את הירידה שיורדת הנשמה בהגיעה לעולם הזה, ואת כל הנפילות שיש לאדם בעולם. וכל הירידות והחסרונות הללו הם לצורך עלייה, שמתוך ההתמודדות עם הקשיים נזכה להגיע לכסוף למדרגה גבוהה יותר, וכדברי רבי אבהו במסכת ברכות לד: "מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים". אולם בינתיים יש הטאים שגורמים צער רב בעולם, וכדי לתקן את החסרון, צווה הקב"ה שנקריב את השעיר להטאת. וזה עניינו של ראש הודש, להראות איך מתוך התמעטות הלכנה שנגרמה בעטיו של החטא והקטרוג צומחת התהלה חדשה. ולכן ראש הודש הוא זמן טוב להתחלות חדשות ותשובה, ויש בו שמחה עמוקה, אולם עד שהעולם ייגאל מכל חסרונותיו, עדיין שמחת ראש הודש נסתרת מעט ואינה מתגלה בשלימות. (עפ"י פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

כמה תלויה הברכה או הקללה

"ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (פרק יא' - כו') מפרש רש"י שהכוונה היא לברכות שנאמרו על הר גריזים והקללות שנאמרו על הר עיבל. אומנם לפי פשט הפסוקים בהמשך הפרשה נראה שהברכה ניתנת אם שומעים למצוות ה' והקללה אם הלילה לא שומעים אל מצוות ה'.

אולם יש להדגיש ששמירת התורה כאוסף הוראות טכני אינה בהכרח ערובה לברכה, כפי שלמדנו מדברי הנביא הושע: "כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע יד') - כלומר אפילו שמדובר באותם דרכים - דרכי ה' - דרכים אלו טובות לצדיקים ורעות לרשעים.

אם כן גם בפרשתנו - ראה אנוכי נותן לפניכם היום - את התורה, אעפ"י שמדובר בתורה אחת, הרי בתורה זו ממונים כוחות אלוקים, סוד הברכה וסוד הקללה, תוצאות השימוש בכוחות אלו תלוי איך ובאיזו דרך משתמשים בהם. אם מקיימים את התורה כאוסף הוראות, בלי רגש, בלי אהבת הבריות, בלי הענקה לבבית לאחינו בית ישראל הזקוקים לעזרה וחסד, אין במהון ששמירת התורה באופן זה תביא ברכה, ואולי להיפך.

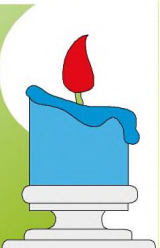
מכר זה מודגש בדברי הנביאים כגון דברי הנביא ישעיה בחזון ישעיה: "לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת תועבה היא לי הודש ושבת...הדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי למרח נלאיתי נשא...למדו היטב דירשו משפט אשרו חמוץ, שיפטו יתום וריבו אלמנה". ראה נוספת לכך שאומנם התורה היא אחת, אבל יכולה היא להביא לתוצאות הפוכות זו מזו בהתאם לדרך קיום התורה. אפשר להביא ממסכת קידושין ל: "ושמתם את דברי אלה" - זכה נעשית לו עם חיים, לא זכה נעשית לו עם המוות.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

- ראובן בן מינה יונית ז"ל
- יעקב חיים בן שינה מנוחה ז"ל
- אידה דינה ושורי בת כיריה ע"ה
- אורנה בת מרים פריגל ע"ה
- לאה בת אסתר ז"ל
- סולמנה בת לאה כהן ע"ה אסתר בת מרים כהן ע"ה
- ציפורנה בת מסעודה ע"ה
- מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

- רחמים בן שוקרולה דרשן ע"ה ר' ויקטור הנן בן אלפרד ומרים ז"ל
- דן שלמה בן שלום וקמיל אברהמי ע"ה
- עזרא בן תמר פריץ ע"ה
- דר' זאב בן צבי וסימה חיה וילנר ע"ה עזירי בן ימימה מרכלסי ז"ל
- ברוך בן איטו ביטון ע"ה
- יוסף אבישב בן מיכל אסתר עמיהי ע"ה

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת: 18:48

יציאת השבת: 19:47

זמן רבנו תם: 20:25

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש

פרשת ראה

שבת וראש חודש אלול

מפטירים

"עֲנִיָּה סַעֲרָה לֹא נִחְמָה"
(ישעיהו נד' - יא')

מלאכת כותב ומוחק בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע סימן שמ' ואחרונים

פירטי הלכות במלאכת כותב ומוחק

- א. מותר לקנה בשבת בנייר שיש בו צורת אותיות בלועזית (דברי חול) ואין לחוש בזה משום מוחק בשבת. ומותר לדרוך בשבת על ציורים או אותיות שנעשו על הכביש בגיר וכדומה, אף שע"י הריכתו הגיר נמחק.
- ב. גרביים או נעליים, שרשום עליהם מספרים או אותיות, ובמשך זמן לכישתם וההליכה בהם האותיות נמחקות ונעלמות, מותר ללבושם בשבת, ואין בזה כל חשש של איסור מוחק בשבת.
- ג. מותר לרשום בצפורן לסימון על גבי קלף, כמו שרושמיין לסימן, שאין זה דבר המתקיים. וכן מותר לקפל דף בספר כדי לסמן את המקום אף על פי שבמקום הקיפול נוצר רושם שניכר ומתקיים.
- ד. במקום צורך גדול יש לסמוך על הפוסקים הסוברים שכתב שאינו כתב אשורי, אסור מדרבנן, ולכן במקום הפסד גדול מותר לומר לגוי לכתוב בכתב שלהם, כגון אנגלית וערבית, דהוי שבות דשבות במקום הפסד.
- ה. כבר ביארנו לעיל (סימן שכח) שבמקום צורך מותר להשתמש בשבת במד - חום העשוי כרצועת סרט, ואם יש לחולה חום, נראות אותיות, וכשמסירים אותו מעל מצח החולה, האותיות נעלמות כלעומת שבאו, ואין בזה לא משום כותב ולא משום מוחק.
- ו. הנועל מנעלים שבסוליה שלהם חקוקים אותיות וצורות בולטות, ובדרך הילוכו על אדמת החול, או השלג, נחרטים האותיות והצורות בקרקע, ונראין לעין, יש להתיר ללכת במנעלים אלה בשבת.
- ז. מנעול מספרים הבנוי באופן שעל - ידי כיוון נכון של הגלגלים לספרות מסוימות ניתן לפתוח את המנעול, מותר להשתמש בו בשבת, ואין בזה חשש כותב.
- ח. הכותב בשבת על גבי נייר ומניח תחתיו "נייר קופי" ובשעת הכתיבה נחקקות האותיות גם בנייר שמתחת לקופי, יש אומרים שהיב מן התורה משום כותב גם על מה שנכתב על ידי ה"נייר קופי". ויש אומרים שעל הנייר התחתון אינו עובר אלא מדרבנן, כיון שאינו רק גרמא.
- ט. אסור לדבר בשבת כנגד מכשיר הקלטה ולהקליט, אפילו אף אם הדליקוהו מערב שבת, או שהופעל על ידי שעון שבת, שאף שאין לאסור בזה משום רושם אפילו מדרבנן, מכל מקום יש בזה איסורים אחרים.
- י. הדבר פשוט שאסור לצלם בשבת כמצלמה, שמלבד איסור הבערה של מעגל השמל והבזק האור, יש אומרים שהיב גם משום כותב. וכן אסור לצלם במכונת צילום בשבת.
- יא. מותר ללמוד בדפי הגה"ה בשבת, ואין לחוש שמא יבוא לכתוב ולתקן הטעון תיקון, ובלבד שיכוין בדעתו גם ללמוד בדפים אלה, ובדרך אגב אם ימצא שם טעות יסמן אצלו על ידי קיפול הנייר וכדומה.

פינת העורך

לגבי התנאי לברכה כתוב: "אשר תשמעוין" - לשון ודאי, ולגבי הקללה נאמר: "אם לא תשמעוין", בלשון ספק. מפרש החיד"א: יהודי, הזקנה שהוא מקיים מצוות, שהרי נשמתו הצובה ממקור עליון, חלק אלוה ממעל ושורשיו איתנים ממחצב האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ועשרות דורות יראים ושלמים מקדשי שם שמים! ואילו העבירות אינן כמבעו, וספק רב אם יעבור עליהן!

פתיחה וסגירה של ספר שכתוב עליו בחודי דפיו

מי שיש בידו ספר שעל חודי דפיו כתובים אותיות או ציורים, באופן שכאשר פותחים את הספר נפרדים האותיות או הציורים שכתובים שם באופן שלא ניתן לקרא אותם, וכאשר סוגרים את הספר חוזרים ונצמד, כך שנתן לקרא אותם, האם מותר לפתוח ולסגור ספר כזה בשבת, או שמא יש לאסור משום מוחק וכותב?

במשנה ברורה בס"ק יז' כתב: "וספר שכתוב עליו בראשי חודי דפיו אותיות או תיבות, יש אוסרין לפתחו ולנעלו בשבת דע"י הפתיחה שובר האותיות והוי כמוחק וכן כשנועלו הוי ככותב, אבל דעת הרמ"א בתשובה להקל בזה, וכן דעת הרבה אחרונים, ומעמם דכיון דעשוי לנעול ולפתוח תמיד ליכא ביה משום מחיקה וכתביבה, והוי כדלת הנסגר ונפתח תמיד דאין בו משום בנין וסתירה וכן המנהג. ומכל מקום נכון להחמיר כשיש לו ספר אחר".

ובספר ילקוט יוסף שבת חלק ה' סימן שמ' כתב: "ספר שכתוב עליו בראשי חודי הדפים שלו, וכאשר פותחים את הספר ומפרידים את דפיו, אין האותיות ניכרות, וכאשר סוגרים את הספר חוזרות האותיות וניכרות, מותר לפתוח ולסגור ספר זה בשבת, וכן פשט המנהג להקל בזה, ואין לחוש בזה לא משום מוחק כשפותח את הספר, ולא משום כותב כשסוגר את הספר. ומכל מקום לכתחילה אין לרשום או להחתים איזו חותמת על חודי הדפים, (מאחר שיש פוסקים שאוסרים לפתוח ולסגור ספר כזה משום כותב ומוחק).

בהנושא של ספר שכתובים על חודי דפיו אותיות או ציורים וכדומה כתב בספר פסקי תשובות כתב: "ומכאן נלמד גם לענין דלתות בתי כנסיות ובתי מדרשות, ודלתות ארון קודש, ואבנט דספר תורה, וכל כיוצא בזה, שלא לעשות בהם אותיות או ציורים אשר בפתחתן נפרדים שני חלקי אות וציור אחד מהשני, ובנעילתן חוזרים ומתקרבים ונעשים אחד, אם כי בדיעבד יש להקל גם בזה לפתוח ולסגור, אך צריך להשתדל לתקן הדבר שלא ישאר כן. אבל בספר ילקוט יוסף שבת חלק ה' סימן שמ' סעיף ד' כתב בענין זה: "דלתות של ארון קודש שמוטבעים עליהם פסוקים וכדומה, וכאשר פותחים את הדלתות התיבות נפרדין, וכשסוגרין מתחברין, אין בזה חשש של כותב ומוחק, ומותר לפותחן ולסגורן בשבת אף אם נפרדים שני חלקי האותיות, ומכל מקום לכתחלה מהיות טוב נכון שלא לעשות כן".

הדבר מצוי שעל אריות מוזן, והזמנות לשמחות וכדומה, ויש עליהן אותיות או ציורים, שבפתיחתן מפריד בין אותיות וציורים, ובסגירתם מקרבן, ופשוט שלהלכה מותר לפתוח ולסגור אריות אלו, מפני הפותחם וסוגרם לא מתכוין כלל לכתביבה ומחיקה, וכן אין זו דרך כתיבה ומחיקה.

ופשוט שמותר לקרב בשבת התיבת נייר כתובה הקרויה באמצע הכתב, לחתיבה השניה, כדי שיוכל לקרוא. ואין בזה איסור משום כותב. אבל אסור לחבר בשבת את חלקי הנייר בנייר דבק, וכדומה. כמו כן, הקורע שקיות ניילון שיש בתוכם דברי מאכל, מותר לו לקורעם אפילו במקום האותיות, ואין זה נחשב כמוחק כמה שקורע במקום האותיות, שאין דרך מחיקה בכך, וגם אינו מתכוין למחיקה. כן דפי ספר שנדבקו זה בזה, (לא בשעת עשייתן) אם זה במקום בלי אותיות, מותר לפתחו בשבת כדי לקרוא בו. אבל אם נדבקו במקום הכתב, יש אומרים שאין לפתחו בשבת, ויש מתירים.

ברכות מכל היום

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לתהילה וראובן מרקו הי"ו לרגל נישואיהם. ברכה להם ולמשפחותיהם משפחת לוי הי"ו ומשפחת מרקו הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתזכרו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל היום

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב ליעקב נרי פריאל הי"ו ולשייה לוי הי"ו לרגל אירוסיהם להם ולכל בני משפחותיהם - משפחות פריאל ולוי הי"ו יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתזכרו להופתכם בקרוב ותזכרו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

מעלת התורה ולימודה

מעלות לימוד התורה וקיומה גדולים הם, ומוזכרים פעמים רבות בתורה, תוך הדגשת מעלות אלו ביחס לעם ישראל. להלן לקט מקצת משבחים אלו המצוינים בתורה וממפרשיה.

לימוד התורה ושמירת מצוות ה' הכתובים בה, תדגיש את מעלת ישראל כעם סגולה, כמו שכתוב בשמות יט' פסוק ה' ופסוק ו'.

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ; ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל."

מפרש רש"י

"סגולה - אוצר חביב, כמו (קהלת ב' ח') וסגולת מלכים, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גוזזים אותם. כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות..."

לימוד כל מרכיבי התורה, חוקיה ומשפטיה, כדי לעשות את הטוב בעיני ה' יהזק את ירושת הארץ, וכן יעלה את קרנם של ישראל, את הוכמתם ואת בינתם, בעיני הגוים, כמו שכתוב בדברים פרק ד' מפסוק א' עד ו'.

"ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה' אלוקי אבותיכם נתן לכם... ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ובבון הגוי הגדול הזה."

מפרש רבינו בחיי

"ועתה ישראל... למדנו מכאן שהלמוד אינו עיקר רק עם המעשה, וכן דרשו רז"ל: (אבות א' יז') לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. ולמדנו עוד שעם המעשה יחיה האדם, לא זולתו."

בזכות זה שעם ישראל יקיים את הציוויים, אשר שמעו באופן ישיר מאת ה' בעשרת הדברות, יחד עם כל המצוות שלימדום משה רבנו ע"ה, יזכו לכך שהקב"ה ישלים את ימיהם, ויתן להם את כל הטובה אשר כתובה בפרשת "בחקותי", ויחזקו את אחיותם בארץ ישראל וינהילוה לזרעם לעולם, כמו שכתוב בדברים פרק ה', פסוקים כט' ו'.

"ושמרתם לעשות כאשר צוה ה' אלהיכם אתכם לא תסרו ימין ושמאל: בכל הדרך אשר צוה ה' אלהיכם אתכם תלכו למען תחיו וטוב לכם והארכתם ימים בארץ אשר תירשון."

מפרש הרמב"ן

(כט - ל) ושמרתם לעשות כאשר צוה ה' אלהיכם אתכם - זו אזהרה על עשרת הדברות שצוה אותם השם מפיו. ואחרי כן יזהיר בשאר המצות שאמרו הם לשמוע ממה ולעשות, ולכך אמר (להלן ו' א') וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהיכם ללמד אתכם, כי השם הודה לדבריכם וצוה אותי ללמד אתכם שאר כל התורה, למען תחיו - שימלא מספר ימיהם, וטוב לכם - בכל הטובה אשר יעד לכם בפרשת אם בחקותי חזלתה, והארכתם ימים בארץ - שתנחילו אותה לזרעכם לעולם:

מעלת התורה כמובא בתלמוד ובמדרשי חז"ל

במדרש בראשית רבה מובא שהתורה היתה כלי אומנותו של הקב"ה בשעת בריאת העולם, כמו תוכנית ובה שרטוטים שעל פיה בנוים את הבניין. לכן התורה היא מהדברים שנבראו קודם שנברא העולם, שהרי על פיה נברא העולם. לכן התורה היא אחד העמודים עליהם עומד העולם, ועפ"י מדרש שיר השירים ה' טו' תלמידי החכמים העוסקים בתורה נמשלו אף הם לעמודים, מפני שהם עמודי העולם, ובמסכת שבת דף קיד. נקראו תלמידי החכמים "בנאים", מפני שהם עוסקים בבניינו של עולם. **"...רבי יוסי אומר: של בנאין - מצד אחד, ושל בור - משני צדדין..."**

במסכת סוטה כא. מובא שהתורה היא אורו של עולם ובמסכת בבא בתרא ד. מובא שתלמידי חכמים העוסקים בתורה, אף הם אורו של עולם - אור רוחני המנחה את האדם בדרך האמת.

במדרש משלי ו' אמרו: אשרי אדם שקנה לו תורה, שהיא משמרת אותו מדרך רעה.

לאור מעלתה הגדולה של התורה, נמשלה היא לזהב וזכוכית כמובא במסכת הניגה דף טו.

"שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה: מאי דכתיב (איוב כח): לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז - אמר לו: אלו דברי תורה, שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית." ובמסכת בבא קמא דף יז. נמשלה התורה למים שבהם תלוי קיומו של העולם.

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מאי דכתיב (ישעיה נה): אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור? כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים - זוכה לנחלת שני שבטים, שנאמר: אשריכם זורעי, ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר: זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, ואין מים אלא תורה, שנאמר: הוי כל צמא לכו למים; וזוכה לנחלת שני שבטים, זוכה לכליה כיוסף, דכתיב: בן פורת יוסף... בנות צעדה עלי שור, וזוכה לנחלת יששכר, דכתיב: יששכר חמור גרם..."

לגבי דרך לימוד התורה, נמשלה התורה לעץ כמובא במסכת תענית דף ז. **"אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כעץ, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, לומר לך: מה עץ קטן מדליק את הגדול - אף תלמידי חכמים, קטנים מחדדים את הגדולים..."** וכן מובא שם שנמשלה התורה לשלושה משקים: מים, בייץ, וחלב:

"...ואמר רבי אשעיא: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו: במים, ובייץ, ובחלב. דכתיב הוי כל צמא לכו למים, וכתיב לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחלב, לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה."

במדרש ילקוט שמעוני בפרשת בשלה רמז רנז' מובא שהתורה היא חיים ורפואה לאדם:

"כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך (טו', כו') ומה תלמוד לומר כי אני ה' רופאך? אלא אמר המקום לישראל דברי תורה שנתתי לכם חיים הם לכם רפואה היא לכם שנאמר כי חיים הם למוציאהם ולכל בשרו מרפא ואומר רפאות תהי לשרך..."

במדרש תהלים (שוחר טוב) מזמור טז' מובא שהתורה היא חיים ורפואה לעם ישראל:

"...תודיעני אורח חיים. אמר רבי יודן אמר דוד לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם תודיעני אורח חיים, אמר ליה הקדוש ברוך הוא חיים את בעי, צפה ליראה, שנאמר יראת ה' תוסיף ימים (משלי ל' כז)... רב אמר כך השיבו הקב"ה, חיים את בעי, צפה לתורה, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר (משלי ג' יח)"

בווהר הקדוש בפרשת קדושים מובא שהתורה חשובה ללמודיה כמכפרת עוון, ושקולה היא ככל הקורבנות, מבטלת היא גזירות קשות ומטהרת את העוסקים בה.

ובוהר הקדוש בפרשת נשא מובא שקול התורה, דיבורה והמחשבה בה, חשובים לפני הקב"ה יותר מכל הקורבנות והעולות.

אולם, יש לדעת שאין התורה הקדושה כמות שהיא שנראית פשוטה על כל המשתמע ממנה, אלא כל פסוק וכל פרשה בה סתומים וגלויים. לגלוי בה יכולים לזכות כל ישראל, אבל לגלות את סתרי התורה זוכים רק צדיקים וקדושי עליון.

קול ששון

תשובות

פרשת ראה

צדקה מעולה - מתן צדקה בסתר

כשרונן התבגר, השיא ליאור את רונן. שנים רבות עברו וליאור ירד מנכסיו עד שנותר בחוסר כל (עני מאוד) השב ליאור בליבו: אלך לרונן ואבקש ממנו נדבה, כדי שאוכל לקנות לי מעט מזון ולא אמות מרעב. מששמע רונן את סיפורו של ליאור ואת בקשתו, השתתף בצערו אך השיב לו: "אין בידי עכשיו כסף לתת לך, אולי בפעם אחרת אעזור לך." יצא ליאור מביתו של רונן עצוב ודואג.

מיד קרא רונן למשרתו, הלבישו בכגדים קרועים כנער עני, נתן בידו מרגלית יקרה מאוד ואמר לו: "לך ומכור מרגלית זו לליאור במחיר נמוך מאוד." דפק המשרת המהופש על דלת ביתו של ליאור והתחנן לפניו:

"אנא קנה ממני מרגלית זו, מוכן אני למכרה בעד דינר אחד."

ריחם ליאור על הנער המסכן, לווה דינר אחד משכנ וקנה את המרגלית היקרה. והנה דפק על הדלת אדם לבוש בכגדים מהודרים. "שמעתי שיש בידך מרגלית טובה" - אמר לליאור - וברצוני לקנותה בכסף רב. שמה ליאור ומכר את המרגלית ושוב נהיה עשיר גדול. לא ידע ליאור, שאת שני האנשים הללו, הנער המסכן והאיש לבוש ההדר, שלא רונן, כדי להעשירו בדרך מכובדת וכדי שלא יתבייש בכך שהוא עני ומקבל נדבה.

חובת השמירה על קדושת כתבי הקודש

כשיבואו בני ישראל לארץ ישראל, מצווה עליהם התורה לאבד ולהעביר מן העולם את העבודה הזרה של הגויים, לשבור את מזבחותיהם ולא להשאיר מהם כל זכר. ומיד לאחר ציווי זה מזהירה התורה: "לא תעשון כן לה'..." היהירו שלא לאבד הלילה ולא למהות דברים ששם ה' נקרא עליהם: כמו ספרי קודש ודברי תורה. בדברים קדושים אלו, חייבים אנו לנהוג זהירות שלא יבואו לידי ביוזון וחלילה לא למחוק שם ה'. ואפילו אם הם ישנים ולא ראויים לשימוש, יש לגנום במקום המיוחד לכך.

במקומות רבים וליד בתי כנסיות יש מתקן מיוחד לגניזה. במתקן זה מניחים את כל הדברים שצריכים גניזה, וכשהמתקן מתמלא, מרוקנים אותו וקוברים את כל מה שבתוכו.

עוד מצווה יש בפרשה שלנו - מצוות הצדקה. ליאור יצא לשוק לערוך קניות לכבוד שבת קודש. תוך כדי שהוא בוחר את הירקות הטובים, הבחין בנער, שעומד לבד ומביט אל דוכני המזון בעיניים רעבות. ניגש ליאור אל הנער ושאלו: "מה שמך ומנין הגעת לכאן?" הנער השיב כי שמו רונן ושהוא יתום אני מאב ואם, ושהוא מחפש כמה להחיות נפשו." לקח ליאור את הנער לביתו וגידל אותו כבן ואף לימדו מקצוע.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה' (המשך)

6. כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלוקיך" מה הכוונה הטוב והישר?
 - א. טוב בעיני שמים, ישר בעיני בני אדם.
 - ב. שניהם בעיני ה'.
 - ג. ישר בעיני שמים, טוב בעיני בני אדם.
 - ד. שניהם בעיני בני אדם.

7. "...וביום השביעי עצרת לה' אֱלֹהֶיךָ..." (פרק מז') למה הכוונה עצרת?
 - א. לעצור מעשיית מלאכה.
 - ב. התאספות למאכל ומשתה של שמחה.
 - ג. התאספות ללימוד תורה ברבים.
 - ד. תשובות א' וב' נכונות.

8. מה למדים מ: "וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ... כִּי בְגָלַל הִדְבַּר תִּזְחַּק וּבְרַבְרָה ה'?" (טו')?
 - א. העושר והעוני הם גלגל החוזר בעולם.
 - ב. הללוואה לעני מביאה ברכה.
 - ג. אם אמר להלוות לעני ולא הלווה ככל זאת מתברך.
 - ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרמב"ן - כיתות ד' עד ה'

9. "...מְעַשְׂרֵתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יְרֻכָם..." (יב') מודע בתרומה נאמר ידכם?
 - א. תרומה לא ניתנת ע"י שליה.
 - ב. הכוונה לביכורים הניתנים בידי הכהן.
 - ג. לתרומה אין כמות, אלא כמה שעולה ביד.
 - ד. תשובות ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ה'

10. "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם..." (פרק טו') למה יועיל זיכרון זה?
 - א. להודות לה' על הטוב גם אם הוא מצומצם.
 - ב. לרחם על העבדים שלנו.
 - ג. להעניק ממון לעבדנו המשוחרר.
 - ד. תשובות ב' וג' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. "היה המקום אשר יבחר ה' אלוקיכם" (יב') לאיזה מקום מדובר?
 - א. למשכן שהיה במדבר.
 - ב. למשכן שהיה בנוב עיר הכהנים.
 - ג. למשכן שהיה בשילה.
 - ד. לבית המקדש שבירושלים.
2. באיזה שנים אחרי שנת השמיטה מפרישים מעשר עני?
 - א. בכל שנה.
 - ב. בשנה הראשונה והשנייה.
 - ג. בשנה הרביעית והחמישית.
 - ד. בשנה השלישית והשישית.
3. דרכים רבות יש לתת צדקה, מהי הדרך הטובה ביותר לתת צדקה?
 - א. לתת הרבה.
 - ב. לתת עם חיוך.
 - ג. לתת בסתר.
 - ד. לתת בקביעות.
4. האם בשנת השמיטה חייב אדם לשמוט את כל מה שהלווה לאחרים?
 - א. כן, רק בארץ ישראל כולל לגויים.
 - ב. כן, בכל העולם ורק ליהודים.
 - ג. כן, רק בארץ ישראל ורק ליהודים.
 - ד. לא חייב אבל מאוד מומלץ.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה'

5. "...במקום אשר יבחר ה' באחד שבטך" למה הכוונה "באחד שבטך"?
 - א. למקום שבנחלת שבט בנימין.
 - ב. חלק שהוא בנחלת כל השבטים.
 - ג. למקום שבנחלת שבט יהודה.
 - ד. חלק בנחלת השבט שיעלה בגורל.

התשובות הנכונות פרשת ואתחנן הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

ברכות מעומק הלב לנכדתנו היקרה הילה זהבה בן שלוש הי"ו ולמשפחתה לרגל הגיעו למצוות. יהי רצון שיוצר המאורות יאיר דרכך, וישלח ברכה ככל מעשי ירך לטובה ותעבדי את ה' בשמחה, אהבת תורה ויראת שמים ותמצאי חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.